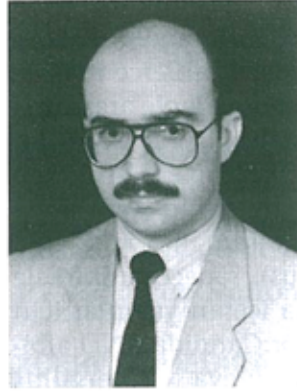

Bilimsel çalışmalara giriş

Prof. Dr. Hamdi AKAN

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Hematoloji Bilim Dalı, Ankara

Prof. Dr. Hamdi AKAN

Tıp mesleğine başlayanlar bir süre sonra Tıp pratiğinin kendi içinde farklı bölümleri olduğunu görürler. Özellikle Uzmanlık eğitimi veren kuruluşlarda çalışanlar aynı anda klinik uygulayıcı, eğitim veren ya da alan, klinik araştırmacı hatta laboratuvar uygulayıcı olarak çalışmak zorundadırlar. Gelişmiş ülke-lerde bu ayırım genellikle baştan yapılır ve bu ilgi alanlarından birinde çalışılır. Türkiye gibi Sağlık sisteminin yeterli olmadığı ülkelerde ise bir Uzman tüm bu özellikleri karşılamak zorundadır. Eğitim süreci içerisinde bu konular da yeterince eğitilme fırsatı olmayan klinisyenin çeşitli aşamalarda hata yapması kaçınılmaz hale gelir. Klinik uygulamalarda ayırıcı tanıya yeterli vakit ayrılamaz, klinik

araştırmalar doğru planlanmadığı için, bitince elde edilen sonuçların değerlendirilmesi mümkün olamaz, yapılan laboratuvar çalışmalarda da hata olasılığı artar. Bu da, özellikle klinik araştırmalarda klinik sorunları dile getirmek ve bunlara bazı öneriler sunabilmek amacı ile size bir örnek sunacağız. Bu dizi içerisinde çeşitli başlıklar konuk yazarlar yer alacaktır. Başlıklar Medline bilgi kaynaklarına ulaşım (Medline indeksler), Tıp dergiciliği, klinik araştırmaların temelleri, iyi klinik uygulama kuralları, Tıbbi istatistik kullanımı, poster ve bildiri hazırlama konuları yer almaktadır. Sizden alacağımız önerilerin ışığında bu başlıkları genişletmek mümkün olacaktır.

Medline ve diğer indeksler

INDEX MEDICUS VE MEDLINE

Her yıl yayınlanan yüzbinlerce makale için araştırmacılara yer veren çok sayıda Tıp dergisi ulaşmanın olanaksız olması nedeni ile standartta sahip olan dergi ve makalelerin dizinin içerisinde toplamak gereği doğmuştur.

Bu amaçla Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunan National Library of Medicine (NLM) ile belirli bir standardın üzerindeki Tıp dergilerine ait kaynakları indekslemiş ve 1966'dan itibaren Index Medicus yayınlamaya başlamıştır. Bu verilerin elektronik ortama aktarılmasına 1971'de karar verildi ve daha önce MEDLARS adı ile yürütülen bilgisayar ortamına kayıt projesi, tıp kaynakları

hekimliği, hemşirelik, veteriner hekimlik, sağlık hizmetleri ve preklinik bilimleri içeren kaynaklar da eklenerek MEDLINE adını almış ve 1971'de çalışmaya başlamıştır. Bu veri tabanı içerisinde 1966'tan itibaren 9 milyonun içerisinde kayıt bulunmaktadır. Son 4 yılda ABD ve diğer 70 ilkede bulunan 3800 içerisinde dergiden kayıt alınmaktadır. Tüm dünyadan çeşitli dergiler gelmekte olup %88 sitasyon İngiliz dili kaynaklıdır. Yüzde 76'sı İngilizce bildiriye sahiptir. Bildiriler 1975'ten itibaren konulmaya başlanmıştır. Bu alıntılar Index Medicus'takilerin aynısı olup ayrıca Diş Hekimliği literatürleri, Uluslararası Hemşirelik literatürleri de buna eklenmektedir. Her ay ortalama 33,000 yeni kaynak eklenmektedir (haftada 7.300; 350.000-400.000) (Tablo 1). MEDLINE haftalık olarak yenilenmektedir. 1997 yılında NLM aldığı bir kararla MEDLINE'a internet içerinden icretsiz olarak ulaşılabilmesine olanak tanınmıştır. Bu amaçla web kaynaklı 2 irn vardır; PubMed ve Grateful Med.

Medline içerisinde OldMedline kısmı ile 1964-1965'te yayınlanan yazılara da ulaşılabılır. Medline içerisinde makalelerin tam adı, yazarları, kurumları ve İngilizce abstractları bulunmaktadır. Ancak Medline bu makalelere tam metin ulaşma imkanı vermemektedir. Bu gereksinimi karşılayabilmek amaı ile Loansome Doc adı altında tarama sırasında tam metin ulaşma imkanı vermemektedir. Bu gereksinimi karşılayabilmek amaı ile Loansome Doc adı altında tarama sırasında tam metin görmek isteğiniz bir makalenin size ulaşmasını sağlayan bir sistem yer almaktadır. Bu hizmet için genellikle makale başına 10 ABD \$'ı gibi bir icret alınmaktadır.

MEDLINE'DE TARAMA YAPMAK

Meline dev bir veri tabanı olduğu için burada tarama yapmak zor olabilir. Yapılması gereken ilk iř hakkında tarama yapacağınız konu ile ilgili anahtar kelimeleri seçmektir. Genellikle serbest metin taraması çok kullanılan bir yöntemdir. Ancak burada yapılan yanlışlar, yazım hataları taramayı olanaksız hale getirebilir. Bu nedenle MeSH (Medical Subject Headings-Tıbbi Konu Başlıkları) adı verilen ve MEDLINE'in omurgasını oluşturan sözlüğün kullanımı bu konuda

bet
yer
2.
Bu
mi
an
ya:
Ađ
alt
Bu
le
me
sul
ba:
sac
mi
Me
me
ile
sal
alr
"b:
bir
(r
ilg
AN
ca:
kel
gel
alt
Ay
lar

SC
Ta:
sal
ba:
de:
T
A

A
S
I

Tablo 1. MEDLINE’da Aralık 1997 itibarı ile yer alan kaynaklar

Veritabanı	yıllar	kaynak sayısı	İngilizce %	Bildirili %
MEDLIN	1995 - 1997	1.101.576	88	76
MED93	1993 - 1994	770.710	86	75
MED90	1990 - 1992	1.129.802	82	73
MED85	1985 - 1989	1.688.907	77	62
MED80	1980 - 1984	1.389.032	74	51
MED75	1975 - 1979	1.279.100	69	41
MED66	1966 - 1974	1.986.485	59	0
OLDMEDLINE	1966 öncesi	307.336	53	0

- CP : Country of Publication - Basıldığı Ülke
AB : Abstract - Bildiri
MESH : Medical Subject Headings - Konu başlıkları
TG : Çalışmanın kimde yapıldığı (insan, hayvan) ve destekleri
PT : Publication type - Yayının tipi

EXCERPTA MEDICA VE EMBASE

Index Medicus ve Medline’in Amerika kökenli olmasına karşın Excerpta Medica Avrupa kökenli bir veritabanıdır. Reed Elsevier firmasına ait olup 1947’de yayına başlamıştır. Bunun digital formu olan EMBASE, MEDLINE kadar geniş değildir çünkü 1974’ten sonraki yazıları kapsar. Excerpta Medica’nın bir özelliği ilaç ve kimyasal araştırmalar konusunda yoğunlaşmış olmasıdır. Avrupa kaynaklı yayınları kapsamak açısından Index Medicus’tan güçlüdür.

BIOSIS PREVIEWS

Biyoloji ağırlıklı olup, tıp kaynaklarını da kapsayan güçlü bir indekstir. Bu digital kaynağın aslı iki tane yayındır:

1. Biological Abstracts
2. Biological Abstracts/RPM (Reports, reviews, meetings)

Dergiler dışında biyoloji ve tıp kitaplarına, konferans, toplantı ve sempozyumlara ve çeşitli raporlara da erişim sağlar.

SCIENTIFIC CITATION INDEX (SCI)

Bu indeks Institute of Scientific Information (ISI) (Bilimsel Bilgi Enstitüsü) tarafından yayınlanmaktadır. Ayrıca digital formu da mevcuttur. Yaklaşık 3300 bilimsel ve teknik dergiyi kapsar. ISI aynı zamanda Current Contents’i de yayınlamaktadır.

SCI’yi diğer indekslerden ayıran önemli bir özellik “cited reference search” yani site edilen literatür taraması yapmasıdır. Her makalenin sonunda yazar tarafından belirtilen referanslar veritabanına kaydedilir. Bu yolla makaleler arasında ilişki kurulabilir. Ayrıca bir makalenin ne kadar site edildiği (referans olarak kullanıldığı) görülerek bu makalenin tıp dünyasına katkısı anlaşılabilir ki, dergiler buna dayanarak “impact factor” adı verilen bir katsayı ile etkinlik sıralamasına sokulmaktadır. Yine bu indeksle akademik yükseltmeler ve ödüllendirmelerde zaman zaman kullanılan sitasyon sayısı hesaplanır.

DiĞER VERİ TABANLARI

Yukarıda sıralananların dışında daha dar alanlara hitap eden çok sayıda indeks ve veritabanı vardır. Bunlara sadece adları ile değineceğiz.

AIDSLINECANCERLIT

CA Serach

Toxline

Chemical Abstracts

Bioethicsline

PsychInfo - Psikoloji ile ilgili abstraktlar

INSPEC- Fizik, elektronik, bilgisayar

Şekil 1. MEDLINE kayıtlarının görüntüsü

TI : In vitro expansion of CD34+cells mobilized with chemotherapy and G-CSF.
AU : Teofili-L; Iovino-MS; Di-Mario-A; Ortu-La-Barbera-E; Pierelli-L; Bussa-S; Rumi-C; Menichella-G; Leone-C
AD : Department of Hematology, Sacro Cuore University, Roma, Italy.
SO : Int-J-Artif-Organs. 1993 Dec; 16 Suppl 5: 89-95
ISSN : 0391-3988
PY : 1993
LA : ENGLISH
CP : ITALY
AB : Hemopoietic CD34+ progenitors were isolated by immunomagnetic method from normal bone marrow (BM) or from peripheral blood (PB) of patients with non-Hodgkin's lymphoma treated with chemotherapy and granulocyte colony-stimulating factor (G-CSF). Aliquots were seeded in long-term cultures (LTC) on bone marrow-derived stromal layers, non-adherent and adherent both early and committed hemopoietic progenitors.
MESH : Cell-Division-drug-effects; Cells-Cultured; Colony-Forming-Units-Assay; Granulocyte-Macrophage-Colony-Stimulating-Factor-pharmacology; Hematopoiesis-; Hematopoietic-Stem-Cells-cytology; Hematopoietic-Stem-Cells-drug-effects; Immunomagnetic-Separation; Interleukins-pharmacology; Lymphoma, -Non-Hodgkin's-physiopathology; Lymphoma, -Non-Hodgkin's-physiopathology; Lymphoma, -Non-Hodgkin's-therapy
MESH:*Antigens,-CD-analysis;*Antineoplastic-Agents,-Combined-pharmacology; *Granulocyte-Colony-Stimulating-Factor-pharmacology; *Hematopoietic-Stem-Cells-immunology
TG : Human; Support, -Non-U.S.-Govt
PT : JOURNAL-ARTICLE
RN : 0; 0; 0; 0; 62683-29-8; 83869-56-1
NM : Antigens, -CD; Antineoplastic-Agents,-Combined; CD34-antigen, Interleukins; Granulocyte-Colony-Stimulating-Factor; Granulocyte-Macrophage-Colony-Stimulating-Factor
AN : 94284026
UD : 9409

CINAHL- Hemşirelik ve yardımcı sağlık Current Biotechnology Abstracts

TÜRKİYE'DE İNDEKSLER

Türkiye'de dönem dönem dar kapsamlı indeksler yapılmıştır. Örnek olarak Türkmed'in Enfeksiyon İndeksi gösterilebilir. Bu indeks aynı zamanda CD-ROM üzerinde de bulunmaktadır. Ancak bu çabalar sınırlı olmuştur. Son yıllarda TÜBİTAK- Enformasyon Hizmetleri Müdürlüğü "Türk Tıp Dizini" adı altında bir indeks hazırlanmaktadır. Bu indeks 1991 yılından

itibaren çıkan Türkçe yayınları kapsar. Bu indekse girebilmek için dergilerin koşulları taşınması gerekir.

İNTERNET'TE İNDEKS ADRESLERİ

MEDLINE (Pub MED):

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov>

<http://www.healthgate.com/HealthGate/MEDLINE.html>

<http://www.medscape.com/>

<http://www.kfinder.com/home2.html>

EXCERPTA MEDICA:<http://www.excerpta.com/>

TÜBİTAK: <http://www.ulakbim.gov.tr>